

За результатами такої «обрізки» п'ять дерев повністю були видалені, декілька десятків залишилися без крони і невідомо, чи зможуть відновитися. Один з найпопулярніших парків міста на сьогодні має вкрай непрезентабельний вигляд і порушений екологічний стан. Представник відділу благоустрою і екології міської ради в одному із телевізійних інтерв'ю заявив, що відбувається реконструкція парку і на місці аборигенних видів цією весною будуть висаджені екзотичні катальпи. З кожним зрубаним деревом тернопільяни втрачають сотні кубічних метрів свіжого повітря.

Висновки. Отже, зелені насадження є обов'язковою, невід'ємною і багатофункціональною компонентою урбанізованого техногенного середовища. Зелені насадження мають здатність засвоювати без шкоди для себе різноманітні газові викиди, вони сприяють утворенню постійних повітряних течій, котрі перемішують і розбавляють повітря, виносячи шкідливі гази у верхні шари атмосфери.

Проведені біоіндикаційні і ліхеноіндикаційні дослідження показали, що екологічний стан парку є сприятливим відвідувачів. Незначні відмінності якісного стану у центральній його частині та північній пов'язані із наближеністю окраїнних частин парку до автомагістралей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Волошин І., Собечко О. Екологічний стан парково-вуличних насаджень міста Львова// Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Серія Географія/ редкол.: Б.І. Данилишин, Я.І. Жупанський, О.П. Заставецька та ін. – Тернопіль: ТНПУ, 2008. – Вип. 2(24) - с. 146-149.
2. Гардушак Т.В. Міські парки та сади як складова ландшафтного різноманіття України// Екологічний вісник: Науково-популярний щомісячний екологічний журнал Всеукраїнської екологічної ліги. – К., 2009. - №3. – С. 6–7.
4. Клименко Ю.О. Деревні насадження старовинних парків Тернопільської області// Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Серія Біологія./ Редкол.: М.М. Барна, В.В. Грубінко, В.З. Курант та ін. – Тернопіль: ТНПУ, 2006.- Вип. 3-4 (30). – с. 3-10.

Боднар А.

Науковий керівник –доц. Чеболда І. Ю.

ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

В сучасних реаліях кожна регіональна соціально-економічна система в Україні має певний набір як загальних так і специфічних проблем просторового розвитку в першу чергу відтворювальної системи, яку складає природний потенціал. Актуальною проблемою є розробка механізмів забезпечення ефективного і динамічного просторового розвитку природного потенціалу, що лежать в основі сталого розвитку регіону.

Сталий розвиток, як відомо, це процес гармонізації продуктивних сил, забезпечення задоволення необхідних потреб всіх членів суспільства за умови збереження і поетапного відтворення цілісності навколишнього природного середовища. В контексті реалізації такого розвитку важливе значення припадає на ліси, як важливої складової природно-ресурсного потенціалу та стабілізації природного середовища. Ця ідея спрямована на максимальне використання потенційних лісоресурсних можливостей поряд із збереженням природи. Мається на увазі розвиток економіки, соціальної сфери без завдання збитків природі. Отже, проблема сталого розвитку країни без врахування лісоресурсного фактору не зможе реалізуватися. Це аксіома, що не потребує доказу[1].

Зростаючі масштаби економічного і соціально-культурного розвитку, високі вимоги до охорони навколишнього середовища і раціонального використання природних ресурсів, зумовлюють необхідність перегляду існуючої структури лісів, поліпшення їх територіального розміщення, доведення лісистості території, яка на даний час становить 15,9 % до науково обґрунтованих нормативів — 20-22 % [4].

Не зважаючи на високий рівень теоретичних розробок, велику кількість прикладних методів оцінки природних ресурсів, концепція раціонального природокористування не знайшла належного застосування в господарській політиці держави через відсутність єдиного підходу до механізму його оцінки та аналізу.

Об'єктом нашого дослідження є лісові ресурси Тернопільської області.

Предметом дослідження є територіальна диференційованість та економічна оцінка потенціалу лісових ресурсів Тернопільської області.

Основні завдання, що ставляться у даній статті - економічна оцінка лісових ресурсів території області; дослідження компонентної, функціональної та територіальної структури потенціалу лісових ресурсів (ПЛР) Тернопільської області, а також визначення основних напрямків оптимізації їх використання.

В Тернопільській області найбільші площі лісів спостерігаються в північних, північно-західних і західних адміністративних районах. Серед держлісгоспів найбільші площі земель за переважаючими породами відповідно в Чортківському, Бережанському і Кременецькому. В загальних запасах деревини хвойні породи займають – 22,4%; твердолистяні – 72,4%; м'яколистяні – 4,9%.

Згідно матеріалів лісовпорядкування державний лісовий фонд області становить 207,8 тис. га, з них вкриті лісовою рослинністю землі 192,4 тис. га. Лісистість області складає 13,3 %, що нижче екологічного оптимуму та середнього показника по Україні.

Запаси деревини в Тернопільській області становлять 27725,59 тис.м³ в тому числі спілої – 1656,01 тис.м³, що становить - 5,97% від всього запасу деревини. Середній вік лісів Тернопільської області становить 38 років.

Згідно обраної методики, оцінка потенціалу лісових ресурсів є добутком річного середнього запасу основних лісоутворюючих порід на їх площу і кадастрову ціну 1 м³ з знеособленої деревини і в Тернопільській області становить 307,708 млн. грн.

Аналіз потенціалу лісових ресурсів території дає можливість нам перейти до вивчення компонентної, функціональної і територіальної структур ПЛР. Кінцевий результат дослідження – оптимізація ПЛР досліджуваного регіону.

Компонентна структура ПЛР - різноманітна. В ній виділяється внутрішньовидове і міжвидове співвідношення природних ресурсів, що мають якісну і кількісну характеристики співвідношень видів лісових ресурсів у окремих лісових господарствах [3]. Найбільш поширеною породою деревини в лісових господарствах Тернопільської області є дуб. Найменш поширеною є осика.

Функціональна структура ПЛР базується на економічній оцінці лісових ресурсів в Тернопільській обл. Це ми здійснили за дещо зміненою методикою М.Г. Ігнатенка та В.П. Руденка, що полягає у кількісному діленні однотипного явища, в нашому випадку, на міжобласне, внутріобласне (міжрайонне), внутрішньо господарське, локальне значення [2]. Досить високе функціональне значення лісових порід, які мають міжобласне і внутрігосподарське значення. Породи, які відіграють локальне значення, залучаються до розвитку місцевого виробництва. Лісові ресурси області у Тернопільському ДЛГ (95,17%), Бучацькому (95,5%), Чортківському (89,5%), Бережанському (53,97%) мають міжобласне значення. А лише у Медоборах лісові ресурси мають високий відсоток (74,09%) локального значення.

В цілому по області всі породи деревини мають найвищі показники у міжобласному значенні, а найнижчі – лісові породи займають у локальному ранзі.

За функціональною структурою лісових ресурсів міжобласного значення ми виділили дві зони:

Північно-західна зона (4 лісових господарства: Бережанське ДЛМГ, Бучацьке ДЛГ, Кременецьке ДЛГ, Тернопільське ДЛГ) з функціональною перевагою порід деревини міжобласного значення;

Південно-східна зона (2 лісових господарства: Чортківське ДЛГ, Медобори) з перевагою порід деревини, які не мають міжобласного значення.

Аналізуючи територіальну структуру, ми провели зонування території за густотою ПЛР і виділили п'ять зон – зону дуже високої, високої, середньої, низької і дуже низької густоти ПЛР.

В основі використання потенціалу лісових ресурсів лежить ступінь залісненості території, середньорічний запас деревини м³/га та вік деревини. На основі математичних розрахунків ми виділили чотири групи районів:

- група з малосприятливими умовами використання лісових ресурсів (Підволочиський, Заліщицький, Чортківський адміністративні райони);
- група з обмежено сприятливими умовами (Лановецький, Збаразький, Тернопільський, Зборівський, Козівський);
- група з сприятливими умовами (Борщівський, Гусятинський, Тербовлянський, Бучацький);
- група з найбільш сприятливими умовами використання лісових ресурсів (Бережанський, Підгаєцький, Монастирський, Кременецький, Шумський) (Рис. 1).

Характеризуючи першу групу, слід зазначити, що у Підволочиському районі найменша ступінь залісненості території (4,5%), а також не високі показники середньорічного запасу та віку деревини. Що стосується Заліщицького та Чортківського районів, то при досить великій залісненості (відповідно 13,7 та 11,7 %) в них один з найнижчих показників віку деревини (22 і 25 років) та середньорічного запасу (155 та 153 м³/га). Всі ці показники та сума балів дали нам підставу об'єднати їх в одну групу. Але, враховуючи досить низькі розміри лісокористування (Підволочиський – 0,07; Чортківський – 1,01; Заліщицький – 0 тис.м³) та високий потенціал цього ресурсу у Заліщицькому та Чортківському районах можна спрогнозувати на майбутнє покращення умов використання потенціалу лісових ресурсів в цих адміністративних районах.

Рис.1. Ступінь сприятливості використання лісових ресурсів.

Що стосується наступної групи районів, то ступінь залісненості території в них коливається від 4,8 % у Козівському до 10,2 % в Зборівському районі. Вік деревини вищий ніж у попередніх районах і максимум становить 33 роки у Тернопільському. Середньорічний запас деревини у Лановецькому та Козівському районах найвищий в області і становить 173 м³/га. Отже, для цієї групи районів слід збільшити ступінь лісистості території до екологічного оптимуму за рахунок більш інтенсивного процесу лісовідновлення, а також сталого розміру лісокористування, що в свою чергу приведе до збільшення потенціалу лісових ресурсів.

Для третьої групи районів характерна високий ступінь залісненості території та віку деревини, але, разом з тим, у Бучацькому та Борщівському районах найнижчі в області показники середнього запасу деревини (відповідно 149 та 150 м³/га), що суттєво впливає на величину потенціалу лісових ресурсів. Тому, саме для цієї групи треба інтенсифікувати процес лісонасадження.

Щоб зберегти високий потенціал лісових ресурсів та сприятливості умови використання його, для четвертої групи районів слід, в першу чергу, зменшити розміри лісокористування, що в свою чергу приведе до зростання віку деревини у Шумському та Бережанському районах, та до збільшення середньорічного запасу деревини у Монастириському, Кременецькому та Бережанському адміністративних районах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Данилишин Б.М., Дорогунцов С.І. і ін. Природно-ресурсний потенціал сталого розвитку України.- Київ, РВПС України.- 716с. 1
2. Игнатенко Н. Г., Руденко В. П. Природно-ресурсный потенциал территории. Географический анализ и синтез.- Львов.: «Выща школа», 1986.- 164 с. 4
3. Паламарчук М. М., Горленко И. А., Яснюк Т. Е. Минеральные ресурсы и формирование промышленных территориальных комплексов.- Киев: «Наукова думка», 1978.- 220 с. 3
4. Державне агентство лісових ресурсів України (Електрон. ресурс) / Спосіб доступу: URL: <http://dklg.kmu.gov.ua/forest>.

Березовська Д.

Науковий керівник – проф. Царик Л.П.

ПРИРОДНІ ПЕРЕДУМОВИ РЕГІОНАЛЬНОГО ЛАНДШАФТНОГО ПАРКУ «ЗАГРЕБЕЛЛЯ»

Складна екологічна ситуація в Україні вимагає від суспільства вдосконалення та інтенсифікації існуючих і застосування нових форм охорони та раціонального використання довкілля. Однією з таких форм охорони є створення регіональних ландшафтних парків (далі - РЛП). Створення РЛП сприятиме ландшафтно-екологічній оптимізації території регіону.

Регіональні ландшафтні парки в Україні є природоохоронними рекреаційними установами місцевого чи регіонального значення, що створюються з метою збереження в природному стані типових або унікальних природних комплексів та об'єктів, а також збереження умов для організованого відпочинку населення, РЛП організуються, як правило, без вилучення земельних ділянок, водних та інших природних об'єктів у їх власників або користувачів.

Перспективам розвитку РЛП Поділля присвячені наукові праці В.П.Брусака, Р.М.Гнатюка, Ю.В.Зінька, Я.С.Кравчука (1998), Л.П.Царика, П.Л.Царика (1999, 2002, 2004, 2009), Й.М.Свинка, В.М.Черняка, П.М.Дем'янчука (1999), Л.В.Гудзевича, В.Є.Любченка, (2001, 2004), Е.Кульчицької, (2008), Г.І. Денисика, В.М.Воловика (2009); важливість створення регіональних ландшафтних парків в національній екомережі з метою запобігання фрагментації екосистем підкреслюють в свої працях О.Мудрак, Л.Кирилюк; еколого-економічне обґрунтування розвитку рекреації на основі регіональних ландшафтних парків подає у свої працях Л.М.Савчин, (2004); про роль РЛП у збереженні біотичного різноманіття і культурно-історичної спадщини наголошує С.І.Кукурудза та інші.

На РЛП покладаються виконання таких завдань: збереження цінних природних та історико-культурних комплексів та об'єктів; створення умов для ефективного туризму, відпочинку та інших видів рекреаційної діяльності в природних умовах з додержанням режиму